

Datum:
2020-09-15

Diarienummer:
KSN-2020-02716

Arbetsmarknadsdepartementet

A2020/01492/A
a.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare:

Monika Lagerkvist, Moa Hast, Tuomo Niemelä

Yttrande över Remiss om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken

Uppsala kommun är inte en utsedd remissinstans för utredningens besvarande men Uppsala kommun önskar yttra sig utifrån kommunens starka intresse för och stora behov av att utveckla arbetsmarknadspolitiken lokalt. Uppsala kommun har i en tidigare skrivelse till arbetsmarknadsdepartementet ansökt om att bli försökskommun för ett ökat ansvar inom arbetsmarknadspolitiken utifrån de starka incitament och möjligheter kommunen har för att öka arbetskraftsdeltagandet i Uppsala. (KSN-2019-03035).

Uppsala kommun är medveten om utredningens innehåll och begränsning i sakfrågorna men utifrån ovan nämnda ansökan beklagar kommunen att utredningen inte innehåller några förslag i riktning med inlämnad ansökan om att utses till försökskommun och vill därför framföra en önskan om att sådana möjligheter utreds vidare.

Uppsala kommun ser positivt på att kommuners medverkan i de arbetsmarknadsinsatser som behandlas i utredningen även fortsatt är frivilliga och att kommuners möjligheter tydliggörs för att påverka den arbetsmarknadspolitiska situationen lokalt. Uppsala kommun tillstryker i stort utredningens förslag men anser samtidigt att förslagen inte är tillräckliga utifrån kommunens behov och ambitioner på området.

Kommunerna tar redan ett stort ansvar för enskilda arbetslösa, framför allt inom socialtjänsten och genom kommunala arbetsmarknadsinsatser. 4 381 uppsalabor var under 2019 i behov av ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet. Uppsala kommun hade under 2019 en nettokostnad på ca 137 miljoner kronor för arbetsmarknadsinsatser. Vårt engagemang i Uppsalabornas behov av kommunens

stöd speglas även i deltagarantalet i arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning. 2019 deltog 2 558 uppsalabor i kommunens arbetsmarknadsinsatser och 12 663 elever tog del av vuxenutbildningens studieformer. Uppsala kommun föreslår utifrån ett stort kommunalt engagemang och åtagande inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet att ett ökat kommunalt ansvar och utförande av arbetsmarknadsinsatser bör utredas vidare.

Ett ökat kommunalt uppdrag för enskilda ger kommunerna större möjligheter till helhetsansvar och underlättar och effektiviserar kommunernas arbete. Utredningen pekar på att det gällande vissa grupper också skulle kunna vara samhällsekonomiskt effektivare då de redan har en stor del av sina kontakter med kommunerna. Uppsala kommun har i sin ansökan om att bli försökskommun just uttryckt helhetsansvaret som en framgångsfaktor i arbetet med de arbetssökande. Genom den samlokalisering av vuxenutbildning och arbetsmarknadsinsatser arbetsmarknadsnämnden genomfört i Uppsala ges deltagaren ett samlat stöd och en sammanhållen planering. Samordningen kring individen visar också på goda resultat. I Uppsala gick under 2019 30 procent av de som tagit del av arbetsmarknadsinsats till arbete efter avslutad insats och ytterligare 15 procent gick vidare till studier.

En fördjupad utredning kring kommunernas medverkan och ökat ansvar för arbetsmarknadspolitiken bör även belysa de övervältringskostnader som kommunerna drabbas av när det statliga ansvaret inte uppfylls. Uppsala kommun har tidigare skrivit till berörda departement och myndigheter kring kostnader för statliga ansvar och hur det påverkar kommunens ekonomi. Som exempel kan nämnas att kommunen påverkas av kostnader för initialt ekonomiskt bistånd (glappet) och oförändrad nivå på etableringsersättningen sedan den infördes 2010 vilket ökar behovet av kompletterande ekonomiskt bistånd.

Som nämns i utredningen är staten huvudansvarig för den nationella arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att sammanföra arbetssökande med arbetsgivare, prioritera individer som står långt ifrån arbetsmarknaden och bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt. Arbetsförmedlingen ska utforma sin verksamhet så att arbetsgivare och arbetssökande har tillgång till en likvärdig service i hela landet.

Uppsala kommuns bedömning är att vårt incitament och vår ambition till att verka för att de individer som står långt ifrån arbetsmarknaden ska komma närmare arbetsmarknaden och i arbete, är starkare än det visat sig vara för Arbetsförmedlingen. Det är ofrånkomligt att kommunens incitament, att minska kostnader för försörjningsstöd och få ökade skatteintäkter genom fler i arbete, är betydligt starkare än Arbetsförmedlingens då dessa kostnader inte belastar staten. En ytterligare angelägenhet och drivkraft för kommunen att ta ett samlat ansvar är att vi genom arbete och studier kan minska utanförskapet och möjliggöra för individen att ta ansvar, frigöra och utveckla sina egna resurser för ett hållbart och självständigt liv.

Förslagen i utredningen syftar bland annat till att öka kommunernas möjligheter att vara delaktiga genom avtal och samarbeten med Arbetsförmedlingen. Men om Arbetsförmedlingen i samarbeten och upphandlingar inte prioriterar gruppen som står långt ifrån arbetsmarknaden torde utredningens förslag inte utgöra någon förändring eller utveckling på området och kommunens behov tillgodoses inte. Utredningens förslag riskerar att inte leda till fler samarbeten eller ingående av avtal kring personer som står långt från arbetsmarknaden och har försörjningsstöd då Arbetsförmedlingen förmedlat att de prioriterar de nyinskrivna arbetslösa.

Utredningen beskriver att om kommuner deltar i upphandlingar eller valfrihetssystem kräver det bland annat juridisk, ekonomisk och verksamhetsmässig kompetens. Detta bör mycket riktigt uppmärksammas då kommuner har olika förutsättningar. Men även då kommuner har denna kompetens kan upphandlingar vara oattraktiva för kommuner då engagemanget kan komma att kräva specialarrangemang exempelvis genom att kommunerna separerar verksamhet de bedriver på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen eller att kommunerna särredovisar uppdragen samt att avtalen kan innebära relativt korta åtaganden. Dessutom kan kommunernas möjligheter att vara agila påverkas negativt av upphandlingsförfarandet med dess långa svarstider och tiden tills insatsen kan starta.

Kommunernas medverkan i upphandling begränsas även av hur Arbetsförmedlingen väljer att utforma upphandlingarna. Kommunens möjlighet att exempelvis verka utanför kommungränserna är begränsad. För att kommuners deltagande i upphandling ska ske på riktigt krävs att de utformas på ett sätt som verkligen möjliggör kommuners deltagande. Arbetsmarknadsnämnden i Uppsala har inrättat ett dynamiskt inköpssystem (DIS) vilket är ett effektivt sätt att få nya och även mindre aktörer att kunna svara på anbud. Systemet är agilt och tiden från utskickat förfrågningsbeslut till start av insats är betydligt kortare än vid traditionell upphandling. Arbetsförmedlingen skulle kunna göra på ett liknande sätt för att både mindre, lokala företag och offentliga aktörer som begränsas av exempelvis krav på lokal verkan ska kunna delta i upphandling.

Det konstateras i utredningen att det behövs ett rättsligt stöd, som inte finns, för att Arbetsförmedlingen helt ska kunna lämna över uppgifter till kommuner genom delegation och att en sådan lösning kräver överväganden som går utöver utredningens uppdrag. Uppsala kommun vill framföra en önskan om att Arbetsförmedlingen mot ersättning borde ha möjlighet att helt lämna över vissa uppgifter till kommuner, en sådan möjlighet överensstämmer med den höga ambition Uppsala kommun har gällande arbetsmarknadspolitiska insatser.

Vi vill slutligen nämna att utredningen lyfter fram att det även kan finnas fördelar för en arbetssökande att få ta del av kommunernas kompetens och erfarenhet inom arbetsmarknadsområdet. Kommunernas närhet till, och kännedom om, vuxenutbildning och sfi kan också vara en fördel för den arbetssökande. Uppsala kommun anser att det är uppenbara fördelar för den arbetssökande att få en helhetslösning.

Uppsala kommun gör bedömningen att reformeringen av Arbetsförmedlingen kan gå längre än vad denna utredning fått i uppdrag att utreda. Vi föreslår därför en fördjupad utredning om ett ökat kommunalt ansvar för arbetsmarknadspolitiken. Uppsala kommun har även för avsikt att lämna in ny ansökan till arbetsmarknadsdepartementet om ett ökat ansvar för arbetsmarknadspolitiken i Uppsala utifrån sina förutsättningar och möjligheter att göra skillnad för uppsalaborna.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

Lars Niska
Sekreterare